

Innst. 321 S

(2016–2017)

Innstilling til Stortinget fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:57 S (2016–2017)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Ingunn Gjerstad om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven

Til Stortinget

Sammendrag

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen utrede forslag til alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.
2. Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til avvikling av fengsling av barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.
3. Stortinget ber regjeringen stanse fengsling av enslige mindreårige asylsøkere i forbindelse med uttransport.»

Forslagsstillerne viser til at ved Politiets utlendingsenhet (PU), Trandum, fengsles personer som ikke har lovlig opphold i Norge, i hovedsak for å sikre gjennomføring av tvangsreturer. De aller fleste er der i mindre enn 24 timer, men kan fengsles for en lengre periode hvis det er nødvendig for å få gjennomført tvangsreturen eller for å klarlegge identitet.

Familier med barn blir også internert på Trandum. Selv om de fleste sitter i kort tid, er ikke det alltid tilfellet. Barneombud Anne Lindboe har etterlyst en ny ordning for bruk av tvang overfor barn som skal sendes ut av landet. Sivilombudsmannen har gitt ut en rapport i 2015 hvor det påpekes at

Trandum fremstår som et fengsel og er uegnet for barn.

I en utredning til Justis- og beredskapsdepartementet fra 2012 skrev professor Erling Johannes Husabø og postdoktor Annika Elisabet Suominen ved Universitetet i Bergen følgende knyttet til fengsling av barn:

«FNs barnekonvensjon er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven, og har forrang fremfor utlendingsloven. Konvensjonen inneholder ikke noe generelt forbud mot fengsling av barn, men stiller i artikkel 37 bokstav b) strenge vilkår:

'No child shall be deprived of his or her liberty unlawfully or arbitrarily. The arrest, detention or imprisonment of a child shall be in conformity with the law and shall be used only as a measure of last resort and for the shortest appropriate period of time;'

Ut over at en frihetsberøvelse ikke må være ulovlig eller vilkårlig, kreves det således at den må ha hjemmel i lov, bli brukt bare som en siste utvei og for et kortest mulig tidsrom.»

Europarådets parlamentarikerforsamling har oppstilt ti prinsipper for frihetsberøvelse av asylsøkere og irregulære innvandrere. Et av disse går ut på at sårbare personer som hovedregel ikke bør plasseres i fengsel eller under forvaring, og at det aldri bør gjøres med enslige mindreårige.

Justis- og beredskapsdepartementet sendte den 19. desember 2016 en rekke forslag på høring, blant annet om opprettelsen av en familieenhet på Trandum og en klarere lovhjemmel for fengsling av barn og personer etter utlendingsloven. Forslagsstillerne peker på at forslagene likevel ikke legger opp til alternativer til fengsling av barn. Har man flere «verktøy», kan alternativer, eventuelt i kombinasjon, være tilstrekkelig i flere saker til at barn ikke må fengsles.

Det vises for øvrig til dokumentet for en nærmere beskrivelse av forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 14. mars 2017 til Justis- og beredskapsdepartementet v/settestatsråd Per Sandberg bedt om en vurdering av forslaget. Statsrådets uttalelse følger av vedlagte brev av 22. mars 2017.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, Stine Renate Håheim, Stein Erik Lauvås, Helga Pedersen, og Eirin Sund, fra Høyre, Frøde Helgerud, Frank J. Jenssen, Bjørn Lødemel og Ingjerd Schou, fra Fremskrittspartiet, Mazyar Keshvari og lederen Helge André Njåstad, fra Kristelig Folkeparti, Marie Ljones Brekke, fra Senterpartiet, Heidi Greni, fra Venstre, André N. Skjelstad, og fra Sosialistisk Venstreparti, Karin Andersen, viser til Representantforslag 57 S (2016–2017).

Komiteen viser til at internering på Politiets utlendingsinternat på Trandum i hovedsak skjer ved gjennomføring av tvangsretur av personer uten lovlig opphold i Norge. De aller fleste er på utlendingsinternatet på Trandum i mindre enn 24 timer, men kan fengsles for en lengre periode hvis det er nødvendig for å få gjennomført tvangsreturen eller for å klarlegge identitet.

Komiteen viser til at familier med barn, samt enslige mindreårige også blir internert på Trandum i forbindelse med uttransportering.

Komiteen mener utlendingsinternatet på Trandum er dårlig egnet til internering av barn, og at det er behov for å se på alternativer. Mindre inngripende tiltak bør vurderes i stedet for internering når barn er involvert. Komiteen viser til at barneombud Anne Lindboe har etterlyst en ny ordning for bruk av tvang overfor barn som skal sendes ut av landet. Sivilombudsmannen har også påpekt at Trandum fremstår som et fengsel og er uegnet for barn, jf. rapport av 8. desember 2015.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til Prop. 126 L (2016–2017) Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.) kapittel 12 Alternativer til frihetsberøvelse. Lovproposisjonen omhandler også pågrepelse og internering av mindreårige, jf. kapittel 7.5., 7.6. og 7.7. Disse medlemmer viser til at regjeringen i proposisjonen foreslår en samlet bestemmelse om pågrepelse og internering av barn. Bestemmelsen presiserer at pågrepelse bare kan skje hvis det er særlig påkrevd. Videre fastsettes det at internering for ID-av-

klaring bare skal kunne skje i ekstraordinære situasjoner hvor tiltaket er helt nødvendig som en siste utvei for å sikre identitetskontroll, og at internering for uttransportering bare skal kunne skje der hvor det er helt avgjørende som en siste utvei for å gjennomføre utsendelsen, jf. § 106 c i lovforslaget. Disse medlemmer vil komme tilbake til dette i forbindelse av behandlingen av denne proposisjonen, som flertallet i komiteen har vedtatt å utsette til neste sesjon i Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til Prop. 126 L (2016–2017) Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.), som også omhandler pågrepelse og internering av mindreårige. Disse medlemmer vil komme tilbake til dette i forbindelse med behandlingen av denne proposisjonen.

Komiteens medlem fra Senterpartiet er enig med forslagsstillerne i at Trandum fremstår som et lite egnet oppholdssted for barn, og ser behovet for alternative løsninger. Samtidig mener dette medlem at det er nødvendig for staten å ha adgang til å bruke tvangsmidler mot dem som motarbeider fattede vedtak. Internering bør være siste utvei, og hensynet til barnet må veie tungt. Dette medlem noterer seg at regjeringen har varslet at det skal etableres en egen familieenhet utenfor Trandum innen utgangen av 2017.

Komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti viser til representantforslaget og at det allerede finnes klare alternativer til fengsling, slik som kausjon og elektronisk kontroll, som bør utredes. Har man flere «verktøy», kan alternativer, eventuelt i kombinasjon, være tilstrekkelig i flere saker til at barn ikke må fengsles. International Detention Coalition har identifisert over 250 ulike alternativer til fengsling av barn i 60 ulike land.

Disse medlemmer mener derfor at det er nødvendig å få utredet disse alternativene til fengsling av barn og barnefamilier ved uttransportering og returer etter utlendingsloven. Det må på sikt føre til at Norge ikke lenger fengsler barn i forbindelse med returer. Barn i disse familiene er utsatt for store påkjenninger og er særlig sårbare ved fengsling.

Disse medlemmer vil også understreke at det er en ekstra belastning å være fengslet som enslig mindreårig asylsøker. Disse medlemmer fremmer derfor forslag om at enslige mindreårige aldri fengsles ved uttransportering.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti er klar over at regjeringen har frem-

met forslag til lovendring som også vil omfatte pågripelse og internering av mindreårige i Prop. 126 L (2016–2017) Endringer i utlendingsloven (tvangsmidler mv.). Dette er en lovendring som har til formål

«først og fremst å avklare og tydeliggjøre hvilke regler som skal gjelde for bruk av tvangsmidler etter utlendingsloven».

Proposisjonen foreslår ingen alternativer til fengsling av hverken barn eller voksne, og fokuset er først og fremst å få tydeligere regler for når fengsling kan skje, og ikke hvordan det kan minimeres eller fjernes, som er formålet til dette representantforslaget.

Dette medlem ser det derfor ikke som hensiktsmessig å avvente arbeidet med alternativer til fengsling av barn til denne proposisjonen skal behandles.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag til alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.»

«Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til avvikling av fengsling av barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.»

«Stortinget ber regjeringen stanse fengsling av enslige mindreårige asylsøkere i forbindelse med uttransport.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utrede forslag til alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen legge frem forslag til avvikling av fengsling av barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen stanse fengsling av enslige mindreårige asylsøkere i forbindelse med uttransport.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og råar Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k

Dokument 8:57 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Ingunn Gjerstad om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 23. mai 2017

Helge André Njåstad

leder

André N. Skjelstad

ordfører

VEDLEGG**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/konstituert statsråd Per Sandberg til kommunal- og forvaltningskomiteen, datert 22. mars 2017****Representantforslag dokument 8:57 S (2016-2017) om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven**

Jeg viser til brev av 14. mars 2017 hvor Kommunal- og forvaltningskomiteen ber om min vurdering av representantforslaget 8:57 S (2016-2017) om å etablere alternativer til å fengsle barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven.

Forslagsstillerne vil ha utredet alternativer til fengsling av barn i forbindelse med uttransportering etter utlendingsloven, slik at adgangen til fengsling kan avvikles. De vil også ha stans i fengsling av mindreårige asylsøkere i forbindelse med uttransportering.

Som det fremgår av bakgrunnsbeskrivelsen til forslaget sendte departement 19. desember 2016 ut et høringsnotat som blant annet drøfter spørsmål knyttet til pågrep og fengsling av mindreårige etter utlendingsloven. Det vises særlig til høringsnotatets

kapittel 5, *Særskilt om pågrep og tvangsmessig tilbakehold av mindreårige*. Når det gjelder alternativer til frihetsberøvelse, herunder slike alternativer som forslagsstillerne peker på i sin bakgrunnsbeskrivelse, vises det til høringsnotatets kapittel 11, *Andre alternativer til tvangsmessig tilbakehold*.

Departementet har for øvrig innhentet en vurdering fra Politidirektoratet av 21. desember 2016 om muligheten for å benytte elektronisk kontroll i utlendingsaker.

Når det gjelder høringsnotatet av 19. desember 2016 var høringsfristen 13. februar i år. Etter at departementet er ferdig med å vurdere høringsvarene opp mot de anbefalingene som ble sendt på høring, vil Regjeringen legge fram en lovproposisjon for Stortinget, hvor vi blant annet vurderer de temaene forslagsstillerne tar opp. Justis- og beredskapsdepartementet arbeider nå med sikte på å fremme den aktuelle lovproposisjon så raskt som mulig i løpet av våren 2017.